

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI

Kalba

2022 m. spalio 13 d.

Europos Audito Rūmų Pirmininko Tony Murphy kalba

**Audito Rūmų 2021 m. metinės ataskaitos pristatymas
Europos Parlamento Biudžeto kontrolės komitetui**

2022 m. spalio 13 d.

Pirmenybė teikiama sakytiniam variantui.

Gerbiamoji Pirmininke,

gerbiami Parlamento nariai,

gerbiamas Komisijos nary,

[gerbiamas Tarybai pirmininkaujančios valstybės narės atstove],

man didelė garbė pirmą kartą būti čia kartu su Jumis kaip **naujai išrinktam** Europos Audito Rūmų **Pirmininkui**.

Pirmiausia, norėčiau trumpai tarti kelis **žodžius apie save**. Esu **auditorius**, turintis daugiau kaip 40 metų viešojo sektoriaus audito patirtį tiek nacionaliniu, tiek Europos lygmeniu – Airijos aukščiausiojoje audito institucijoje, Europos Komisijoje ir Europos Audito Rūmuose. Beveik 10 metų dirbau Audito Rūmuose įvairiose pareigose ir kolegijose, o 2018 m. tapau Audito Rūmų nariu.

Eidamas **pirmininko pareigas daugiausia dėmesio** skirsiu tam, kad ir toliau remtume šį **komitetą** teikdami informaciją, reikalingą jo pareigoms atlikti, ir didintume visų rūšių ES veiksmų **atskaitomybę ir skaidrumą** mūsų piliečių labui.

Tačiau šiandien taip pat esu čia priešais Jus, atlikdamas ankstesnes savo pareigas – kaip **Audito Rūmų narys, atsakingas už mūsų 2021 metų metinę ataskaitą**.

Eidamas šias pareigas per pastaruosius metus susitikau ir dirbau su daugeliu Jūsų, todėl iš savo patirties žinau, koks **glaudus ir konstruktyvus** mūsų atitinkamų institucijų bendradarbiavimas. Nekantriai laikiu susitikimo ir bendradarbiavimo su **Jumis visais** bei sieksiu stiprinti mūsų vaisingą bendradarbiavimą.

Mūsų metinė ataskaita yra mūsų **pagrindinis produktas**, todėl jai parengti reikia **bendrų pastangų**. Metinė ataskaita, kurią šiandien Jums pristatau, nebūtų parengta be intensyvaus **komandinio darbo ir atsidavimo**, todėl pasinaudosiu proga padėkoti daugeliui **auditorių ir pagalbinių darbuotojų**, dalyvavusių visuose audito darbo etapuose, **Audito Rūmų nariams**, atsakingiems už atskirus skyrius, ir visai mūsų **kolegijai**.

Mūsų metinė ataskaita skelbiama labai **skirtingomis aplinkybėmis** nei praėjusiais metais. Nepaisant tebesitęsiančių veiklos problemų, kylančių dėl **COVID-19 krizės**, visi daug dirbome teikdami veiksmingas paslaugas, tačiau dabar taip pat susiduriame su **Rusijos agresijos karu** Ukrainoje. Jo padariniai visame pasaulyje ir besitęsianti **energetikos krizė** mums visiems kelia naujų iššūkių.

Kaip niekad svarbu patikimai ir veiksmingai valdyti ES finansus. Tai reiškia didesnę ne tik Komisijos ir valstybių narių, bet ir Europos Audito Rūmų atsakomybę.

Kokie yra pagrindiniai mūsų 2021 metų metinėje ataskaitoje nustatyti faktai?

Kaip ir ankstesniais metais, dėl **ES finansinių ataskaitų** priėmėme palankią nuomonę – jose nenustatėme reikšmingų iškraipymų.

Mes nustatėme, kad **pajamų** srityje klaidų lygis **nebuvo reikšmingas**. Tačiau nustatėme tam tikrų nuolat pasitaikančių trūkumų taikant kontrolės priemones, susijusias su vadinamaisiais tradiciniais nuosavais ištekliais tam tikrose valstybėse narėse, ir vykdant tam tikrus susijusius procesus Komisijoje.

Mūsų 2021 finansinių metų metinė ataskaita – tai pirmoji ataskaita, kurioje be biudžeto išteklių, dėl kurių susitarta pagal **DFP**, taip pat apžvelgiame priemonę „Next Generation EU“ (**NGEU**), visų pirma **EGADP**.

Todėl pirmą kartą teikiame **dvi atskiras nuomones** dėl 2021 m. išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo: vieną – dėl **ES biudžeto išlaidų**, o kitą – dėl **EGADP išlaidų**.

Teikiame **dvi atskiras nuomones**, kad būtų atsižvelgta į biudžeto išlaidų pagal daugiametę finansinę programą (DFP) ir EGADP išlaidų skirtumus. EGADP yra **laikina priemonė, finansuojama išleidžiant obligacijas**, bet svarbiausia yra tai, kad ji grindžiama **kitokiu įgyvendinimo modeliu**. Skirtingai nuo ES biudžeto išlaidų, kurios grindžiamos **tinkamų išlaidų kompensavimu arba ES ar nacionalinėse taisyklėse apibrėžtų sąlygų laikymusi**, pagal EGADP mokėjimo sąlyga yra **pakankamas iš anksto nustatytų tarpinių reikšmių arba siektinų reikšmių pasiekimas**.

Pirmiausia pristatysiu mūsų nuomonę ir išvadas dėl **ES biudžeto išlaidų**.

Remdamiesi 740 operacijų reprezentatyviaja imtimi, nustatėme, kad bendras netikslumų lygis, palyginti su praėjusiais metais, **padidėjo** ir 2021 m. pasiekė 3,0 % (nuo 2,7 % 2019 m. ir 2020 m.).

Atsižvelgdami į tai, kad mūsų atskleistos problemos yra plačiai paplitusios (t. y. klaidų paplitimą), trečius metus iš eilės pateikėme **neigiamą nuomonę**.

Mūsų nustatyti faktai dar kartą patvirtina mūsų ankstesnį vertinimą, kad **tai, kaip lėšos išmokamos**, t. y. ar jos išmokamos **kompensuojant patirtas išlaidas**, ar veikiau remiantis **teise į išmokas**, turi įtakos klaidų lygiui.

Didelės rizikos išlaidų, kurios sudaro aiškią **daugumą** (63 %) mūsų audito tiriamosios visumos, klaidų lygio įvertis sudaro 4,7 %. Čia daugiausia kalbame apie sanglaudą, bet taip pat ir apie kitas ES politikos išlaidų kategorijas, įskaitant bendrąją rinką, migraciją, saugumą, kaimynines šalis ir kai kurias gamtos išteklių kategorijos dalis.

Mažos rizikos išlaidų klaidų lygis, mūsų vertinimu, buvo **žemiau 2 % reikšmingumo** ribos. Tai apima teisėmis į išmokas grindžiamas išlaidas, pavyzdžiui, tiesioginę paramą

ūkininkams, „Erasmus“ stipendijas studentams ir ES valstybės tarnautojų atlyginimus ir pensijas.

Jeigu trumpam **sutelksime dėmesį į skirtingas politikos išlaidų kategorijas**, pradedant **sanglauda**, rasime keletą tipinių klaidų, kaip antai netinkamos finansuoti išlaidos, pagrindinių patvirtinamųjų dokumentų trūkumas, bendrosios rinkos ir (arba) valstybės pagalbos taisyklių pažeidimai ir viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimai.

Įvertinome, kad šios kategorijos išlaidų klaidų lygis yra **3,6 %** (2020 m. – 3,5 %).

Ponia Pirmininke, norėčiau pateikti keletą **konkrečių** mūsų aptiktų **klaidų pavyzdžių**, kad geriau paaiškintčiau, apie ką kalbu:

- vienoje programoje, kurios auditą atlikome, nustatėme išlaidų, susijusių su partneriais, įsikūrusiais **netinkamoje geografinėje vietovėje**. Tokios išlaidos buvo netinkamos finansuoti.
- kitu atveju nustatėme, kad ketvirtadalis **socialinės programos**, skirtos nesimokantiems, nedirbantiems ir mokymuose nedalyvaujantiems asmenims, **dalyvių iš tikrųjų dirbo**.

Svarbi mūsų darbo sanglaudos srityje dalis yra **nacionalinių audito institucijų** darbas – žinau, kad ši **sritis** taip pat **itin svarbi** šiam komitetui. Nuo 2017 m. mes vertiname **šių audito institucijų** darbą atlikdami pagrindinius testus. Mūsų per paskutinius penkerius metus atlikti auditai rodo, kad šių audito institucijų darbas dar **nepakankamai sumažina didelę klaidų riziką** šioje srityje, o tai šiuo metu **riboja** to darbo **patikimumą**.

Gerbiama Pirmininke, taip pat svarbu atkreipti dėmesį į mūsų nustatytus **teigiamus pavyzdžius**. Štai vienos valstybės narės nacionalinė **audito institucija** teikė paramą ir konsultacijas vadovaujančiajai institucijai, kad ši galėtų patobulinti savo viešųjų pirkimų procedūras.

Kalbant apie **gamtos išteklius**, apskritai ir atsižvelgdami į visą turimą informaciją, nustatėme, kad klaidų lygis buvo **artimas** reikšmingumo ribai.

Didelės rizikos laikomose išlaidų srityse (kaimo plėtros, rinkos priemonių ir kitose srityse, nesusijusiose su BŽŪP), kurios sudaro apie trečdalį šios DFP išlaidų kategorijos, mūsų rezultatai rodo, kad klaidų lygis yra reikšmingas, o pagrindiniai klaidų šaltiniai yra netinkami finansuoti paramos gavėjai, administracinės klaidos ir aplinkosaugos įsipareigojimų nesilaikymas.

Keletas šioje išlaidų srityje nustatytų klaidų **pavyzdžių**:

- nustatėme keletą atvejų, kai **paukštynai** pateikė daugiau nei vieną paraišką. Daugeliu atvejų abu sutuoktiniai paprašė didžiausios pagalbos sumos, teigdami,

kad turėtų būti laikomi atskirais ūkininkais, nors jų gyvuliai buvo laikomi tuose pačiuose pastatuose;

- atlikdami ūkio auditą naudodami palydovines nuotraukas, nustatėme, kad ūkininko deklaracijoje neatsispindi jo **faktinė žemės ūkio veikla**. Todėl daugiau kaip pusė atitinkamo mokėjimo buvo laikoma klaida.

Šioje politikos srityje norėčiau atkreipti dėmesį į **teigiamą vykdančią stebėseną atliekamų patikrų poveikį**. Šios patikros atliekamos remiantis palydoviniais vaizdais, kurie gali būti naudojami nacionaliniu lygmeniu siekiant patikrinti, ar laikomasi tam tikrų ES taisyklių, pavyzdžiui, teikiant paraiškas dėl plotu grindžiamos paramos. 2021 m. patikrinome, kaip tokiais palydoviniais vaizdais naudojosi Italijos ir Ispanijos institucijos, ir atsižvelgdami į tai, kad šiuo metu patikrinta tik 13 % pagal tiesioginės paramos sistemas remiamo ploto, rekomenduojame Komisijai toliau remti valstybių narių naudojimąsi palydoviniais vaizdais.

Bendrosios rinkos, inovacijų ir skaitmeninės ekonomikos srityje nustatėme, kad reikšmingas klaidų lygis padidėjo nuo 3,9 % 2020 m. iki **4,4 % 2021 m.** Daugiausia klaidų ir toliau nustatyta mokslinių tyrimų išlaidose (daugiausia pagal programą „Horizontas 2020“), tai – visų pirma netinkamos finansuoti išlaidos, pavyzdžiui, personalo išlaidos.

Keletas tokių klaidų **pavyzdžių**:

- atlikdami vienos MVĮ auditą, nustatėme, kad du darbuotojai nepateikė **jokių laiko apskaitos žiniaraščių**, o kiti darbuotojai deklaravo darbo valandas kasmetinių atostogų metu. Beveik pusė mūsų tikrintų valandų buvo deklaruotos netinkamai;
- kitame projekte nustatėme, kad mokslo darbuotojas iš tikrųjų neturėjo **akademinę kvalifikaciją, kurią reikia Marie Curie stipendijai** gauti. Todėl visos susijusios išlaidos buvo netinkamos finansuoti.

Kalbant apie migraciją, sienas, saugumą ir gynybą, nustatėme klaidų beveik trečdalyje mūsų tikrintų operacijų.

- Pavyzdžiui, įgyvendinus vieną su vidaus saugumu susijusį projektą **policijai numatytos visureigės transporto priemonės** nebuvo nupirktos, ir negalėjome būti tikri, kad faktiškai įsigytos transporto priemonės buvo naudojamos numatytiems tikslams.
- Nustatėme klaidų **viešųjų pirkimų procedūroje dėl prieglobsčio prašytojų apgyvendinimo** ir įvairių problemų, susijusių su vėlesnėmis sutartimis, sudarytomis su tam tikrais viešbučiais. Šių klaidų nenustatė nei nacionalinės institucijos, nei Komisija.

Kalbant apie išlaidų kategoriją „**Kaimyninės šalys ir pasaulis**“, dažniausios nustatytos klaidos buvo susijusios su nepatirtomis išlaidomis, esminių patvirtinamųjų dokumentų stoka, netinkamomis finansuoti išlaidomis ir viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimu. Beveik pusėje audituotų operacijų buvo klaidų. **Nepaisant riboto imties dydžio, mūsų rezultatai patvirtino, kad klaidų rizika šioje išlaidų kategorijoje yra didelė.** Norėčiau pridurti, kad, nepaisant Komisijos pastangų mums padėti, mums vis dar sunku gauti tam tikrų **dokumentų iš kai kurių tarptautinių organizacijų**, kurios yra atsakingos už ES programų įgyvendinimą.

Galiausiai, kalbant apie išlaidų kategoriją „**Administravimas**“, kaip ir ankstesniais metais, mūsų vertinimu, klaidų lygis nėra reikšmingas. **Dvi iš penkių** mūsų kiekybiškai įvertintų **klaidų** yra susijusios su Parlamentu, viena – su Komisija, o dvi – su EIVT.

Ponios ir ponai, dabar norėčiau pakalbėti apie **Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo fondo (EGADP) išlaidų auditą.**

Šiais metais tai yra **nauja** mūsų metinės ataskaitos sritis. Nuo šiol apie ją atskirai teiksime ataskaitas per visą EGADP įgyvendinimo laikotarpį.

EGADP numatytas **kitoks įgyvendinimo modelis** nei ES biudžeto išlaidų pagal DFP įgyvendinimo modelis, daugiausia dėmesio skiriant **tarpinių ir siektinų reikšmių** pasiekimui, o ne patirtų išlaidų kompensavimui.

Todėl atlikdami patikinimo pareiškimo auditą daugiausia dėmesio skiriame tam, ar **Komisija** surinko pakankamai tinkamų įrodymų, pagrindžiančių jos **vertinimą**, kad tarpinių reikšmių buvo pasiekta. **Kitų ES ir nacionalinių taisyklių** laikymasis nėra **Komisijos** atliekamo mokėjimų pagal EGADP teisėtumo ir tvarkingumo **vertinimo** dalis, todėl savo nuomonėje jo neaptarėme. Šis aspektas bus nagrinėjamas atskirai atliekant auditus ateityje, kai Komisija užbaigs savo darbą šioje srityje ir tada galėsime jį įvertinti. Be to, nevertiname **įvairių** tarpinėse reikšmėse nurodytų **reformų veiksmingumo** – tai veikiau būtų būsimų specialiųjų ataskaitų, kuriose galėtų būti vertinamas jų veiksmingumas, tema.

EGADP audito tiriamąją visumą sudarė, be kita ko, 2021 m. Ispanijai išmokėta 11,5 milijardo eurų bendroji išmoka po to, kai buvo pranešta, kad pasiektos 52 – visos su reformomis susijusios – **tarpinės reikšmės.**

Nustatėme, kad **viena iš tarpinių reikšmių** (susijusi su **pelno mokesčio reforma**, visų pirma su priemonių, kuriomis siekiama užtikrinti, kad mokesčių mokėtojai taikytų minimalų 15 % tarifą, įdiegimu) nebuvo tinkamai pasiekta. Mūsų nuomone, poveikis **nebuvo reikšmingas.** Be to, atkreipėme dėmesį į tai, kad Komisija dar nenustatė metodo, **kaip kiekybiškai įvertinti poveikį, kai tarpinė ar siektina reikšmė nepasiekta**, t. y., tokiu atveju, kokio dydžio mokėjimas turėtų būti sustabdytas.

Pateikėme daugiau **rekomendacijų** Komisijai dėl tarpinių reikšmių vertinimo, visų pirma susijusių su jos darbo dokumentavimu ir tarpinių reikšmių vertinimo kriterijais.

Ponios ir ponai,

iki šiol nagrinėjome ES išlaidų **atitikties** aspektą. Tačiau turimų lėšų **naudojimas** yra dar viena mūsų nagrinėjama ir nuolat **susirūpinimą kelianti** sritis. 2021 m. situacija nepasikeitė.

2021 m. pabaigoje **neįvykdyti įsipareigojimai** iš viso sudarė 341,6 milijardo eurų, palyginti su 303,2 milijardo eurų ankstesniais metais. Tačiau ši suma pirmą kartą apima pagal EGADP prisiimtus neįvykdytus beveik 90 milijardų eurų įsipareigojimus. Neįskaičiavus šios sumos, neįvykdyti įsipareigojimai sumažėjo, palyginti su praėjusiais metais, daugiausia dėl vėlavimo įgyvendinti pasidalijamojo valdymo lėšas pagal 2021–2027 m. DFP.

Savo ataskaitoje taip pat pateikėme informaciją apie poveikį ES biudžetui dėl galimų **įsipareigojimų** ateityje. 2021 m. šis poveikis padidėjo daugiau nei dvigubai – iki 277,9 milijardo eurų. Tai daugiausia lėmė 91 milijardo eurų obligacijų emisija, skirta NGEU priemonių rinkiniui finansuoti, ir 50,2 milijardo eurų padidinta finansinė pagalba, skirta valstybėms narėms padėti apsaugoti nuo pandemijos nukentėjusias darbo vietas ir darbuotojus (pagal priemonę SURE).

Pagal horizontalųjį principą pranešame apie probleminius klausimus, susijusius su Komisijos metine ES biudžeto valdymo ir veiklos rezultatų ataskaita (**MVVA**), kurią šiandien vėliau aptarsite. Šiais metais nustatėme, kad *ex post* kontrolės priemonių trūkumai įvairiose politikos srityse turi įtakos **Komisijos rizikos vertinimo** patikimumui ir klasifikacijai pagal tai, kas yra **didelės rizikos ir mažos rizikos išlaidos**. Taip pat teikiame ataskaitas dėl pateiktų **finansinių pataisų**, susijusių su netvarkingais mokėjimais (5,6 milijardo eurų), ir manome, kad dėl jų pateikimo gali kilti neaiškumo. Galiausiai, kalbant apie Komisijos pagal **Sąlygų reglamentą** pateiktą pranešimą Vengrijai, pažymėtina, kad MVVA nepateikta išsamios informacijos apie šį pranešimą arba apie tai, kokį poveikį jis gali turėti atitinkamų išlaidų tvarkingumui. Tuo tarpu Komisija pasiūlė Tarybai nustatyti biudžeto apsaugos priemones ir pasidalijo Jums žinoma papildoma informacija, kurioje nurodė keletą klausimų, įskaitant viešųjų pirkimų sistemą ir interesų konfliktų prevenciją bei ištaisymą.

Galiausiai, OLAF pranešėme apie 15 įtariamų atvejų (2020 m. – šešis atvejus), kuriuos nustatėme 2021 m. atlikdami audito darbą, o OLAF dėl jų jau pradėjo penkis tyrimus. Esame sudarę darbo susitarimus tiek su Europos prokuratūra, tiek su OLAF, ir nuo šių metų įtariamo sukčiavimo atvejus, kai įmanoma, vienu metu perduodame abiem tarnyboms. Be atskirų sukčiavimo įtariamų atvejų, Audito Rūmai šią svarbią temą taip pat nagrinėja tam skirtose specialiosiose ataskaitose, pavyzdžiui, dėl sukčiavimo rizikos, darančios poveikį bendrai žemės ūkio politikai (14/2022), veiklos vykdytojų įtraukimo į

juodąjį sąrašą (11/2022) ir interesų konfliktų pasidalijamojo valdymo srityje (bus paskelbta 2023 m. I ketvirtį).

Gerbiamoji Pirmininke, gerbiamieji nariai,

mūsų metinėje ataskaitoje yra **daugiau išsamios informacijos ir išvadų**, kurias taip pat norėčiau aptarti, tačiau, deja, mano laikas yra ribotas. Todėl baigdamas norėčiau atkreipti Jūsų dėmesį į mūsų **metinės ataskaitos** ir mūsų **dokumento „ES auditas glaustai“** tekstus, kuriuos visi gavote.

Pabaigai norėčiau pasakyti, kad mūsų 2021 m. nustatyti faktai rodo, jog turime **išlikti budrūs** ir **visais lygmenimis veiksmingai tikrinti**, kaip yra leidžiami pinigai ir ar numatyti rezultatai pasiekti.

Nūdienos pasaulis **sparčiai keičiasi**, ir ES dėl to kyla nauji iššūkiai. Ateinančiais metais ES išlaidos padvigubės, todėl Komisijai ir valstybėms narėms tenka **didžiulė atsakomybė** ES finansus valdyti patikimai ir efektyviai.

Galiausiai norėčiau pasinaudoti šia proga ir **padėkoti Komisijos nariui** už jo institucijos bendradarbiavimą praėjusiais metais. Kartais mūsų nuomonės konkrečiais klausimais gali skirtis, tačiau abi institucijos stengiasi pagal savo atitinkamas atsakomybės sritis užtikrinti, kad ES biudžetas būtų tinkamai naudojamas.

Dėkoju už **dėmesį**. Esu pasiruošęs atsakyti į Jūsų **klausimus**.